

**Kurzus kódjai: BMA-FLMD-222:9
BMA-FLMD-322:45**

Kurzus címe: Filmelméleti szeminárium: Műfajelméleti kérdések

Tanár neve: Varga Zoltán

Kurzus időpontja, helye: Hétfő, 15:00-16:30, -135

Kurzus típusa: Szeminárium

Kurzus leírása: A kurzus célja, hogy alapvető jelentőségű szakszövegek tanulmányozásával, az általuk felvetett problémák és gondolatmenetek részletes vizsgálatával betekintsünk a műfajelmélet kérdéseibe, a műfajelméletet foglalkoztató problémákba. A kurzus során olyan kérdésekkel foglalkozunk, hogy miként lehetséges definiálni a műfajiságot, milyen következményekkel jár a műfajiság a konkrét alkotás(ok), a gyártók és a befogadók számára. Megvitatjuk, milyen módon lehet megszerezni a műfajokat, azok miképpen keveredhetnek egymással, s milyen összefüggés tételezhető a szerzőiség és a műfajiság között. Végezetül foglalkozunk a filmes látványalkotás és a műfajiság egymásra gyakorolt hatásával is.

Témák:

1. Bevezetés a műfajelméletbe
2. Műfajelméleti iskolák
3. Műfajelméleti alapvetések – a műfaj definiálásának nehézségei és kísérletei; a műfaji elemzés szempontjai
4. Műfajelméleti alapvetések – műfajtörténeti modellek: a műfaji változások elméletei
5. A műfaj és az archetípus fogalma
6. A műfaj és a filmgyártás
7. A műfaj és a befogadó. Hatás és műfajiság kérdései
8. A műfajok megszerezési lehetőségei
9. A műfajkeveredés kérdései általában
10. A műfajkeveredés jelensége a kaland műfajcsoportjában
11. A műfajkeveredés jelensége a fantasztikum műfajcsoportjában
12. Műfaj és szerzőiség, műfaj és stílus

Kurzus teljesítésének követelményei: Félév végi ZH.
Folyamatos órai jelenlét (legfeljebb 3 hiányzás). A kijelölt (kötelező) szövegek ismerete.

Elsajátítandó kompetenciák és módszerek Tudás: a hallgatók megismerik a mozgókép műfajait, a műfajok osztályozásának szempontjait, a műfajok rendszereit, tekintve a filmelmélet ezen részterületének tendenciáiba.

Képesség: a különböző műfaji jelenségek, illetve a műfaji alkotások több közelítésmód szerint történő értelmezésének és a műfajelméleti fogalmak reflexív vizsgálatának képességét, továbbá a releváns értelmezési keretek kidolgozására való nyitottságot segíti elő a kurzus.

Attitűd: a nyitottság a populáris filmkultúra tendenciáinak értékelésére és értelmező megközelítésére.

Módszer: a szemináriumok során közösen megtárgyaljuk a kötelező szakszövegek főbb téziseit és gondolatait, a felvetődő műfajelméleti közelítésmódokat és kérdéseket pedig filmrészletek segítségével is vizsgáljuk az órákon.

Kötelező / ajánlott filmek: -

Kötelező / ajánlott irodalom: **1. Bevezetés a műfajelméletbe**

Kötelező olvasmány:

TODOROV, Tzvetan: Az irodalmi műfajok: In: TODOROV, Tzvetan: Bevezetés a fantasztikus irodalomba. Budapest: Napvilág Kiadó, 2002. pp. 7–23.

WELLEK, – WARREN, Austin: Az irodalmi műfajok. In: WELLEK, René – WARREN,

---

Austin: *Az irodalom elmélete*. Budapest: Osiris, 2002. pp. 232–243.

2. Műfajelméleti iskolák

Kötelező olvasmány:

CASSETTI, Francesco: A film és a kultúra: a műfaj az archetípusok és a rituálék között. In: CASSETTI, Francesco: *Filmelméletek 1945–1990*. Budapest: Osiris, 1998. pp. 251–255.

VASÁK Benedek Balázs: Bevezetés a műfajelmélet-összeállításhoz. *Metropolis* 1999/3. pp. 6–11.

PIOTROVSZKIJ, A.: A filmműfajok elméletéhez. In: *A film poétikája*. Filmművészeti Könyvtár 58. Budapest: Magyar Filmtudományi Intézet és Filmarchívum, 1978. pp. 175–209.

GUNNING, Tom: „Nagyon finom teveször ecsettel rajzolták”: a filmes műfajok eredetei. In: KOVÁCS András Bálint – VAJDOVICH Györgyi (eds.): *A kortárs filmelmélet útjai*. Budapest: Palatinus, 2004. pp. 273–291.

Ajánlott irodalom:

HUTCHINGS, Peter: Genre Theory and Criticism. In: HOLLOWES, Joanne – JANCOVICH, Mark (eds.): *Approaches to Popular Film*. Manchester: Manchester University Press, 1995. pp. 59–77.

3. Műfajelméleti alapvetések – a műfaj definiálásának nehézségei és kísérletei; a műfaji elemzés szempontjai

Kötelező olvasmány:

ALTMAN, Rick: A film és a műfajok. In: NOWELL-SMITH, Geoffrey (ed.): *Oxford Filmenciklopédia*. Budapest: Glória, 1998. pp. 284–294.

KIRÁLY Jenő: A műfajok elmélete. In: KIRÁLY Jenő: *Mágikus mozi. Műfajok, mítoszok, archetípusok a filmkultúrában*. Budapest: Korona, 1998. pp. 23–52.

Ajánlott irodalom:

GRANT, Barry Keith: Approaching Film Genre. In: GRANT, Barry Keith: *Film Genre: From Iconography to Ideology*. London – New York: Wallflower, 2007. pp. 4–28.

MOINE, Raphaëlle: *Cinema Genre*. Blackwell Publishing, 2008. pp. 1–26. (Chapter 1: In the Genre Jungle)

4. Műfajelméleti alapvetések – műfaj történeti modellek: a műfaji változások elméletei

Kötelező olvasmány:

NEALE, Steve: Műfajkérdések. In: NAGY Zsolt (ed.): *Tarantino előtt 1. Tömegfilm a nyolcvanas években*. Budapest: Új Mandátum, 2000. pp. 12–44.

WRIGHT, Will: A westernfilm struktúrája. In: GELENCSÉR Gábor (ed.): *Képkorszak. Szöveggyűjtemény a Mozgóképkultúra és médiásmeret oktatásához*. Budapest: Korona, 2003. pp. 134–138.

5. A műfaj és az archetípus fogalma

Kötelező olvasmány:

KIRÁLY Jenő: Az archetípus esztétikai antropológiája. In: KIRÁLY Jenő: *Mágikus mozi. Műfajok, mítoszok, archetípusok a filmkultúrában*. Budapest: Korona, 1998. pp. 146–162.

Ajánlott irodalom:

KIRÁLY Jenő: A nyers és a hamu. Egy radikálisan archetipizált Hollywood-mítosz vizsgálata. In: KIRÁLY Jenő: *Mágikus mozi. Műfajok, mítoszok, archetípusok a filmkultúrában*. Budapest: Korona, 1998. pp. 169–227.

6. A műfaj és a filmgyártás

Kötelező olvasmány:

ALTMAN, Rick: Újrafelhasználható csomagolás. Műfaji termékek és az újrafeldolgozási folyamat. *Metropolis* 1999/3. pp. 12–33.

Ajánlott irodalom:

NEWMAN, Kim: Főáramlatbeli és kísérleti filmek [Exploitation and the Mainstream]. In: NOWELL-SMITH, Geoffrey (ed.): *Oxford Filmenciklopédia*. Budapest: Glória, 1998. pp. 527–534.

7. A műfaj és a befogadó. Hatás és műfajiság kérdései

Kötelező olvasmány:

GRODAL, Torben: A fikció műfajtipológiája. In: KOVÁCS András Bálint – VAJDOVICH Györgyi (eds.): *A kortárs filmelmélet útjai*. Budapest: Palatinus, 2004. pp. 320–355.

Ajánlott irodalom:

DERRY, Charles: A suspense, amitől a néző visszafojtja lélegzetét. *Metropolis* 2007/3. pp. 30–46.

VISCH, Valentijn – TAN, Ed S.: Történet kontra stílus. A műfajspecifikus események és a filmes megvalósítások összevetése a nézők műfajfelismerésére gyakorolt hatásuk alapján. *Metropolis* 2014/2. pp. 6–22.

8-11. A műfajok rendszerezési lehetőségei és a műfajkeveredés jelenségei

Kötelező olvasmány:

KIRÁLY Jenő: *Frivol múzsa II*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1993. pp. 784–786.

HARDY, Phil: Bűnügyi filmek. In: NOWELL-SMITH, Geoffrey (ed.): *Oxford Filmenciklopédia*. Budapest: Glória, 1998. pp. 314–322.

SOBCHAK, Vivian: A fantasztikus film. In: NOWELL-SMITH, Geoffrey (ed.): *Oxford Filmenciklopédia*. Budapest: Glória, 1998. pp. 323–331.

Ajánlott irodalom:

KIRÁLY Jenő: *A film szimbolikája I/1. A filmkultúra filozófiája és a filmalkotás szemiotikai esztétikája*. Kaposvár – Budapest: Kaposvári Egyetem Művészeti Kar Mozgóképkultúra Tanszék – Magyar Televízió Zrt., 2010. pp. 65–200.

12. Műfaj és szerzőiség, műfaj és stílus

Kötelező olvasmány:

KIRÁLY Jenő: A műfaji film elmélete. In: KIRÁLY Jenő: *Mágikus mozi. Műfajok, mítoszok, archetípusok a filmkultúrában*. Budapest: Korona, 1998. pp. 53–84.

Ajánlott irodalom:

CARROLL, Noël: Style. In: LIVINGSTONE, Paisley – PLANTINGA, Carl (eds.): *The Routledge Companion to Philosophy and Film*. London – New York: Routledge, 2009. pp. 268–278.
